

edebiyat,
edebiyattan
fazlasıdır

Engin YILMAZ

EDEBİYAT, EDEBİYATTAN FAZLASIDIR

ISBN 978-605-364-641-9

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2013, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları
Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir.
Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri,
kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt
ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında
yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları
satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Aralık 2013, Ankara

Yayın-Proje Yönetmeni: Ayşegül Eroğlu

Dizgi-Grafik Tasarım: Cemal İnceoğlu

Kapak Tasarımı: Gürsel Avcı

Baskı: Tarcan Matbaacılık Yayın Sanayi

Zübeyde Hanım Mahallesi Samyeli Sokak No: 15

İSKİTLER/ANKARA

(0312-384 34 35)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 25744

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

E-ileti: pegem@pegem.net

ÖN SÖZ

Bence. Bana göre. Kanımca. Bilebildiğim, kavrayabildiğim kadarıyla. Benim gönül penceresinin ışıklarıyla olanı biteni algılamam. Bağlayıcı bir yön yok. Özgür bütün yönler, bütün renkler. Türler ise kesin değil. Deneme mi, öykü mü, şiir mi? Kurmaca mı, gerçek mi? Gerçek üstü mü, gerçek dışı mı? Burası mı, öte mi? Karışık bir durum sizin anlayacağınız. Geçişler var, çıkışlar var, arayışlar var. Kâh ciddi, kâh duygusal, kâh ironik... Elinizdeki kitap sabırlı okurlara. Sonuna kadar, son satırına kadar okunası. Değer mi? O sizin takdiriniz efendim...

“Zaman, yeni bir diyeceği olmayanları ve işin kolayına kaçanları ayıklar” der Yusuf Atılgan. Gayrı bu iş size düşüyor, sevgili okur. Geleceği düşünüle. Lütfen.

Engin YILMAZ

Adapazarı, 2013

İÇİNDEKİLER

Farkındalık İçin Bir Reçete: <i>Yolum Tibet'e Düştü ve Bitmeyen Gece</i>	1
Baba Hakkı Ödenir mi?	3
Eden Bulur veya Men Dakka Dukka	5
Eğitim Serüvenimiz	6
Edebiyat, Edebiyattan Fazlasıdır	10
Okumayla İşim(iz) Olmaz (mı?)	12
Sevgi ve Zaman	15
Yabancı Dili Neden Öğren(e)miyoruz?	17
Simgelerin Dili	19
Şehir ve Edebiyat İlişkisi	22
Öykülerden Sofra Kuran "Lüzumlu Bir Adam": Sait Faik	25
Bir Zengin Sanatı: <i>Aylak Adamlık</i>	28
Soylu Bir Edebiyatçı: Tarık Buğra	30
Şehidime Armağan: "Bekleyin Hele..."	32
Türk Edebiyatında Kadın Öğretmenler	36
Yolculuk	45
Bir Şiir, Bir Hikâye	49
Üçüncü Yusuf	52
Kaynaklar	58

EDEBİYAT, EDEBİYATTAN FAZLASIDIR

FARKINDALIK İÇİN BİR REÇETE: *YOLUM TİBET'E DÜŞTÜ* VE *BİTMEYEN GECE*

Bilmem bilir misiniz? *Yolum Tibet'e Düştü* kitabının yazarı Sabriye Tenberken'dir. Ancak, ilginç olan Sabriye bir Türk değil, bir Alman kızı. Dahası Sabriye'nin annesi bir mimardır ve İslam sanatını daha yakından tanımak için Anadolu'ya gelmiştir. "Sabriye" adına burada vurulur ve ileride bir kızı olursa ona bu adı vermeyi kafasına koyar. Ancak, talihsizlik bu ya Sabriye adını verdiği kızı gözlerini kaybedeceği bir hastalığa yakalanır. Kader, ağlarını karşı konulamaz bir biçimde örmektedir. Sabriye; adındaki enerji ile, mistik destekle yaşama küsmez, yaşamdan kopmaz.

Almanya, Türkiye ve kaderin sürüklediği uzak bir belde: Tibet. Sabriye, bu üçgende yaşama değer katmak için çabalar durur. Tibetçeye ilgi duyan Sabriye, körlüğün orada çok yaygın olduğunu, görmeyenlerin uğursuz sayıldıkları için de kötü muameleye maruz kaldıklarını öğrenir. Tibet'te yükseklik ve aşırı ışık nedeniyle her yetmiş kişiden birisi kör olmaktadır. 1994 ve 1997 yıllarında iki defa Tibet'e giden Sabriye yaşadıklarından, öğrendiklerinden çok etkilenir. Sabriye, yaşamını adayacağı bir hedef bulmuştur artık: Tibet'te "körler okulu" açmak. Tibet'te körler için bir alfabe yoktur. Görmeyen göz-

leriyle çalışır ve Tibet'teki kaderdaşları için bir alfabe geliştirir. Sabriye gerekli parayı bulabilmek için hem Alman makamlarıyla hem de Çin makamlarıyla epeyce uğraşır, büyük sorunlar yaşar.

Bu bir başarı öyküsü idi. Sabrın en değerlisi ve belki de en zoru; sıkıntıların en şiddetli olduğu, sıkıntıyla, belayla ilk yüzleşme anındaki dayanma gücüdür. Bizim yüzleşmemiz nasıl? Herkeste bir ayna var değil mi?

*

Mithat Enç, *Bitmeyen Gece*'sinde görmeden yaşamanın zorluklarını bir diken gibi gözümüze gözümüze sokar adeta. Hele bir gün New York Metrosu'nda dengesini kaybedip düştüğünü anlattığı satırlar bizi omurgamızdan yakalar ve sarsar: "Bastonun ucu ile ilk basamağı denemeye gerek görmeden adımımı attım ve kendimi yüzükoyun bir metre derinlikteki raylar üzerinde buldum. O anda istasyonun çeşitli yönlerinden çığlıklar yükseldi... Tam doğrulmaya uğraştığım sırada keskin bir düdük sesinin peşinden çıktığım hat-ta bir katar giriverdi. Her yanımdan soğuk bir ter fışkırdı. O sırada koşarak gelen birisi koluma girdi ve beni yürümeye zorladı". Çaresiz bir göremeyen, herkesi paniğe sevk etmiştir. Ancak, paniğin gerçek sebebi "intihar düşüncesi"dir. Mithat Enç, bunun bir intihar girişimi değil kaza olduğunu anlatmakta epeyce zorlanmıştır. Hastaneye gidilmesi gerektiği söylendiğinde ısrarla bunu kabul etmemiş ve öfke nöbetine tutulmuştur adeta. Böyle durumlarda empati kurmak yerine kendimizi güvence altına almak daha ağır basmaktadır. İnsanlık bir kez daha yenilir: "Merkezle yeni bir konuşma yaptıktan sonra bana, şikayetim olmadığı konusunda bir kağıt imzalatıldılar".

Evet sorunlar karşısında en iyi, en kolay yaptığımız şey yokmuş gibi davranmak. Borcumuz borç. Ne inkar ediyoruz, ne de ödüyoruz. İtirazı olan var mı hâlâ?

BABA HAKKI ÖDENİR Mİ?

Baba. Var olmamızın, varlık kazanmamızın nedeni. Gücü, otoriteyi, kararlılığı, şefkati, merhameti simgeleyen bir makam. Oğluna sırrını emanet eden, gözünü kırpmadan teslim eden insan. Yokluğu psikolojik ve sosyal yaralar açan, travmalar yaşatan. Boşluğu nafile çabalarla, arayışlarla doldurulmaya çalışılan. Devletin benzeyebileceği tek kaynak: Devletbaba. Ocağı, bucağı, evi, yurdu, hakkı kutsal olan.

Baba hakkı ödenir mi? Hiç düşünmeden ödenmez diyebiliriz. Saymakla bitmez babanın evladına yaptıkları. Bir karşılık beklemeden yapmıştır herşeyi. Yememiş yedirmiş, giymemiş giydirmiştir. Eğer saçılırsa süpürge etmekten de çekinmez. Lakin, bu yetkisini eşi hanımefendiye devretmiştir yüksünmeden.

Şimdi soruyu şöyle soralım. Baba hakkı nasıl hesaplanır? Ana rahmine düştükten sonra babanın emekleri, maddi olarak karşılık bulabilir mi? Çocuğu için yaptığı bütün harcamalar toplansa, acaba nasıl bir yekun tutar? En iyisi helallik mi almaktır? Sorular, sorular... Böyle bir şey olsa, yani baba çocuklarından maddi hak talep etse ne olur? Hele bu topraklarda. Kıyametin koptuğunun resmidir zahir.

Bu sorulara benim muhatap olmam ve dahi sizi muhatap etmeye çalışmamın elbette bir nedeni var. İhsan Oktay Anar'ın klasiklerinden *Kitab-ül-Hiyel*'de **Samur** ve **Yağmur Çelebileri** anımsadım birden. İkiz kardeş olan nazik ve pek terbiyeli Çelebilerin öyle bir babaları vardır ki "dağlara şenlik"tir. "Edebi terbiye bilmez" bu adam onları ele güne karşı mahcup eder durur. "Orman kaçkını" babalarının yaptıklarına dayanamayan ikizlerden Samur, kardeşine kurtuluş yolunu gösterir: "Dayan ey kardeşim! Çalışıp çabalayalım ve iş gücü sahibi olalım. İşte o zaman babamıza hakkını verir ve bu diyardan gideriz". "Hiyel ilmi" (hileler ilmi, ilm-i mekânîk) öğrenen ikizler

babaya veda etmeye hazırlanırken kıyametin ayak seslerini duyarız: “Evden ayrılacaklarsa kendisine mutlaka babalık hakkını ödemeleri gerektiğini” söyler ve çocuklarının önüne “bebekliklerinden bu yana yaptığı masrafların listesini çıkarır ve yekunu ödemelerini” ister. Sannırım toplam tutarı merak ettiniz. Bekletmeden söyleyeyim: “Tam bin dört yüz (1400) altın”. Samur ve Yağmur Çelebiler bu parayı aramaya koyulurlar. Ancak, babanın sürprizi bununla bitmez. İkizlerin kaldığı evi bulan baba, gece yarısına doğru doğduğuna pişman eder zavallı kapıyı. Yumruklarıyla daha büyük bir uğursuzluğu müjdeler: “Babalık hesaplarında bir yanlışlık yaptığını, masrafın bin dört yüz (1400) altın değil, iki bin yüz (2100) altın olduğunu” söyler. Çelebiler daha fazla rezil olmamak için bu yeni teklife de güzel boyunlarını eğler.

Kitab-ül-Hiyel, kurmaca bir yapıya sahip, malum. Gerçek yaşamda böyle bir örnek var mıdır? Böyle paragöz, çıkarıcı, zalim bir baba yer dünyasında yaşar mı? Benim asıl korktuğum ise, Anar’ın bu tiplleme ile iyi mi, kötü mü ettiğidir? Keşke Anar böyle bir kitap yazmasaydı, böyle bir tiplleme yaratmasaydı. Ya da ben bu kitabı okumasaydım ve sizleri de haberdar etmeseydim... Ne dersiniz?